

Kúria
végzése

Az ügy száma: Bfv.II.1.095/2024/8.
A határozat szintje: felülvizsgálat
A tanács tagjai: Dr. Harangozó Attila, a tanács elnöke
Dr. Metzing Márton, előadó bíró
Dr. Somogyi Gábor, bíró
Dr. Demeter Zsuzsanna, bíró
Dr. Boros Tibor, bíró
Az eljárás helye: Budapest
Az eljárás formája: tanácsülés
Az ülés napja: 2025. április 24.
Az ügy tárgya: emberkereskedelem és kényszermunka büntette
Terhelt: ...
Első fok: Budapest Környéki Törvényszék, 11.B.88/2022/49., ítélet, tárgyalás, 2023. november 23.
Másodfok: Fővárosi Ítéltábla, 5.Bf.59/2024/5., ítélet, nyilvános ülés, 2024. május 31.
Harmadfok: -
Az indítvány előterjesztője: a védő
Az indítvány iránya: a terhelt javára
Rendelkező rész

A Kúria az emberkereskedelem és kényszermunka büntette miatt a terhelt ellen folyamatban volt büntetőügyben a védő által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálva a Budapest Környéki Törvényszék 11.B.88/2022/49., illetve a Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság 5.Bf.59/2024/5. számú ítéletét hatályában fenntartja.

A Kúria végzése ellen fellebbezésnek vagy felülvizsgálatnak nincs helye, és ebben az ügyben az indítvány előterjesztője, valamint azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

[1] I. 1. A Budapest Környéki Törvényszék a 2023. november 23-án kihirdetett 11.B.88/2022/49. számú ítéletével a terheltet emberkereskedelem büntette [Btk. 192. § (2) bekezdés a) pont, (3) bekezdés, (5) bekezdés d) pont] miatt 2 év, börtönben végrehajtani rendelt, de végrehajtásában 5 év próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztésre ítélte azzal,

hogy a kiszabott szabadságvesztésből – a végrehajtás elrendelése esetén – legkorábban a büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra.

[2] Az ellentétes irányú fellebbezések folytán eljáró Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság a 2024. május 31-én meghozott 5.Bf.59/2024/5. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és a terhelt terhére rótt bűncselekményt emberkereskedelem és kényszermunka büntettének nevezte meg, jogszabályi megjelölését pedig a Btk. 192. § (2) bekezdés a) pont első és második fordulat, (3) bekezdés, valamint (5) bekezdés első fordulatára pontosította. A szabadságvesztés végrehajtásának próbaidőre történő felfüggesztésére vonatkozó rendelkezést mellőzte, egyúttal a terheltet 4 év közügyektől eltiltásra is ítélte. Egyebekben a törvényszék ítéletét helybenhagyta.

[3] 2. A jogerős ítéletben megállapított tényállás a következő:

- A terhelt fia, személy 1 és társai, így többek között élettársa, valamint további családtagjai pontosan meg nem határozható időponttól, de legkésőbb 2019-től kezdve egészen 2022. április 6-ig hajléktalan, kiszolgáltatott helyzetben lévő külföldi és magyar állampolgárokat toboroztak ország 1 és ország 2-be munkavégzés hamis ígéretével. Közöttük volt: sértett 1, sértett 2, sértett 3 és sértett 4. Legkésőbb a helyszínre érve közölték velük, hogy nincs munka, ellenben koldulniuk kell. Az elkövetők kihasználták azt a tényt, hogy az áldozatok nem ismerték a külföldi nyelvet, nem rendelkeznek helyismerettel és pénzzel, személyi igazolványukat személy 1 elvette szökésük megakadályozása érdekében.

- A sértetteknek személy 1 utasítására az Európai Unió több országa, elsősorban ország 1 és ország 2 különböző városai, így város 1, város 2 és város 3 közterületein napi rendszerességgel, kb. 10 és 23 óra között koldulnia kellett. A koldulás helyszíneire személy 1 vitte őket reggelente gépjárművel, majd esténként visszavitte őket a szállásra, keresményüket minden nap át kellett adni, de volt, hogy WC-re menéskor is az addigi keresményt. A sértettek ország 1-ben egy utca 1-ben lévő elhanyagolt, lakatlan épületben kerültek elszállásolásra, ahol sem áram, sem víz, sem fűtés nem volt. Az élelmezésüket – annak érdekében, hogy valóban éhesnek látszanak és a kéregetésre motiválja őket – napközben maguknak kellett kéregetéssel megoldaniuk, este kaptak szendvicset, volt, hogy alkoholt is, melyet volt, hogy napközben is kaptak.

- Sértett 1-nek 2019 őszén azt mondta személy 1 a település 1-i dohányboltnál, hogy munkalehetőséget tud számára biztosítani ország 1-ben. Miután sértett 1 érdeklődést mutatott a felkínált munkalehetőség iránt, személy 1 még aznap elvitte őt autóval város 1-be. Ott elvette a sértett telefonját, azzal, hogy erre már nincs szüksége, helyette átadott egy másik mobiltelefont azzal, hogy ezen keresztül fogja tartani vele a kapcsolatot. Sértett 1 egy hónap után sírva könyörgött, hogy vigyék haza, mert azt önerőből, pénz nélkül nem tudja megoldani, erre azonban személy 1 nem volt hajlandó. Sértett 1 a helyzetét kilátástalannak ítélve 2019. október 6-án, miközben a szállásukra vitték, kiugrott az autóból és beszaladt egy üzletbe, ahol segítséget kért. Személy 1 hiába ment utána, a boltos értesítette a rendőrséget, akik ezt követően segítettek a sértettnek visszajutni Magyarországra.

- Sértett 4 ismerte a terheltet még a vádbeli időt megelőzően, fiatalabb korukból. Személy 1 ezt a bizalmi helyzetet használta ki részben, és a fenti módszerrel ország 1-be, valamint ország 2-be vitték, így a sértettnek 2019 és 2022. április 6. közötti időszakban kellett számukra rendszeresen pénzt kéregetnie.

- Sértett 2 szintén fentiek szerint került ki a fenti két országba, ahol pontosan meg nem állapítható időponttól kezdve, de egészen 2022. április 6.-ig rendszeresen kellett számukra pénzt kéregetnie.

- Sértett 3 egyező módszerrel került ki ország 1-be és ország 2-be, ahol 2019 márciusa és 2022. április 6. között kellett részükre koldulással pénzt keresnie.

- A terhelt tudomással bírt a fia tevékenységéről, azt 2021 augusztusa és 2022 februárja között telefonon is támogatta, be is számoltatta fiát a sértettek általi keresetről, a kizsákmányolásból szerezhető még több pénz érdekében ötletekkel is segítette, így pl., hogy a sértettek a koldulás során hol helyezkedjenek el, hogyan viselkedjenek annak érdekében. A terhelt azonban a sértettek lakhatási körülményeiről, szegényes ellátásáról, nélkülözéseikről nem tudott.

- A terhelt ezen túlmenően a fenti időszakban, személy 1-nek az ország 3- ország 1-ország 2 közötti, a koldulással neki(k) pénzt kereső sértettek közül sértett 4-et és sértett 2-t 2019. év és 2022 áprilisa között több alkalommal, köztük egyszer 2021 januárjában a cím 1 szám alatti házában ideiglenesen elszállásolta.

[4] **II. 1.** A jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozat ellen a terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt, a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt, a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjában írt törvényi okra való hivatkozással.

[5] Az indítványban kifejtett érvei szerint az alapügyben lefolytatott eljárásban nem volt eldönthető, hogy a terhelt elszállásolta-e sértett 2-t, illetve az eljárás bíróságok sértett 4 tanúvallomásának „félreértelmezése” folytán állapították meg az elszállásolás tényét, noha ezt semmilyen bizonyíték nem támasztotta alá.

[6] Vitatta, hogy a terhelt személy 1 „koldultatási” tevékenységében részt vett volna, hangsúlyozva, hogy a tevékenység hasznából a terhelt egyáltalán nem részesedett. Hasonlóképp nem látta igazoltnak, hogy a terhelt a fiával folytatott telefonbeszélgetésekkel bűncselekményt valósított volna meg, illetve, hogy a terhelt tudata átfogta volna, miszerint a beszélgetések során bűncselekmény elkövetéséhez nyújt segítséget. A BH 2000.89. számon közzétett eseti döntés elvi tételeire való utalással úgy vélekedett, hogy a terhelt magatartása nem járt szándékerősítő hatással személy 1-re, mert a fia e cselekményeket akkor is véghezvitte volna, ha nem tart kapcsolatot a terhelttel.

[7] Összegző álláspontja szerint az előbbiekre tekintettel az irányadó tényállás alapján nem lehet állást foglalni a terhelt bűnösségének kérdésében, ezért a büntető anyagi jog szabályainak – állított – megsértése miatt a törvénynek megfelelő határozat meghozatala sem lehetséges.

[8] Indítványozta ezért a másodfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezését és „az eljáró bíróság” új eljárásra utasítását, a megismételt eljárásra előírva sértett 2 és sértett 4 tanúkénti kihallgatását, valamint „igazságügyi szakpszichológus kirendelését annak vizsgálatára, hogy a vádlott tudata átfogta-e a bűncselekmény elkövetését”.

[9] 2. A Legfőbb Ügyészség a BF.1110/2024/2. számú átiratában a terhelt védőjének felülvizsgálati indítványát részben törvényben kizártnak, részben alogtalannak tartotta.

[10] A Be. 650. § (2) bekezdésében és a 659. § (1) bekezdésében írt szabályokra való utalással törvényben kizártnak ítélte a tanúvallomások értékelését érintő, illetve a tanúvallomások eltérő értékelésére igényt tartó indítványbeli érveket.

[11] Az irányadó tényállás áttekintését követően a másodfokú ítélet indokolásának [102] bekezdésére utalással leszögezte, hogy sértett 1 nem volt a terhelt cselekményének sértettje, csak sértett 4, sértett 2 és sértett 3. E személyeket pedig személy 1 egyfelől megtévesztéssel, másfelől viszont a kiszolgáltatott helyzetüket kihasználva bírt rá a külföldi koldulásra úgy, hogy keresményüket minden nap elvette. Rámutatott, hogy az irányadó tényállás szerint a terhelt tudomással bírt a fia tevékenységéről, és ennek ismeretében adott tanácsokat a koldulással megszerezhető haszon fokozása érdekében, illetve ennek ismeretében szállásolta el sértett 4-et és sértett 2-t. E tudati ténymegállapítás pedig az irányadó tényállás részeként a felülvizsgálati eljárásban ugyancsak nem támadható.

[12] Nem értett egyet az indítványozó okfejtésével, hogy személy 1 akkor is koldultatással foglalkozott volna, ha a terhelten nem beszélt volna telefonon. A felbujtót ugyanis éppen az határolja el a bűnsegédtől, hogy részesi magatartás hiányában is részánta volna-e magát az elkövetésre vagy sem. A telefonos iránymutatással pedig a terhelten bátorította fiát az elkövetésben, a bűncselekmény megvalósítására irányuló szándékát erősítette, ezzel bűnsegédi magatartást tanúsítva, míg a sértett 4 és sértett 2 – szisztematikus koldultatását biztosító – elszállásolása már a Btk. 192. § (3) bekezdés 11. fordulata szerinti önálló tettesi magatartás.

[13] Ezzel együtt a Legfőbb Ügyészség a bűncselekmény jogerős ítéletbeli minősítését pontatlannak vélte.

[14] A személy 1 által megvalósított tettesi alapcselekményt támogató részesi magatartástól ténylegesen elkülönítendőnek tartotta a terhelten az előbbieken szerinti, két sértett elszállásolásában megnyilvánuló tettesi magatartását, következésképpen a két különálló alapeseti bűncselekmény halmazát a terhelten az egyes sértettek tekintetében eltérő elkövetői alakzata miatt valóságosnak látta. Törvényi egységet ugyanis csak tettesi magatartás teremt (BH 2015.178., BH 2017.388.). Ugyan személy 1 elmarasztalására külföldön, és csak a sértett 1 sérelmére elkövetett cselekmény miatt került sor, de tettes büntetőjogi felelősségre vonásának elmaradása nem akadályozza a részes elmarasztalását.

[15] Ekként a cselekmény helyes minősítése a Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint a Btk. 192. § (3) bekezdésébe ütköző, és az (5) bekezdés d) pontja szerint minősülő emberkereskedelem és kényszermunka büntette (sértett 4 és sértett 2 sérelmére), valamint a Btk. 192. § (2) bekezdés a) pontjába ütköző, és az (5) bekezdés d) pontja szerint minősülő, bűnsegédként elkövetett emberkereskedelem és kényszermunka büntette (sértett 3 sérelmére). A téves minősítés ugyanakkor a kiszabott büntetés törvényességét nem érinti, az enyhítő szakasz alkalmazásával kiszabott szabadságvesztés tartama és a közügyektől eltiltás törvényes.

[16] Mindezekre tekintettel indítványozta, hogy a Kúria a jogerős ítéletét hatályában tartsa fenn.

[17] **III. A védő felülvizsgálati indítványa alaptalan.**

[18] 1. A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amely a Be. 648. §-a alapján csak a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen, és kizárólag a Be. 649. §-ában tételesen felsorolt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe. A felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető, ezért az azon kívül eső anyagi vagy eljárásjogi kérdések a felülvizsgálatban közömbösek.

[19] 2. A Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja alapján felülvizsgálati ok, ha a bíróság a terhelten büntetőjogi felelősségét a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg.

[20] A felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható [Be. 650. § (2) bekezdés]. Ezzel összhangban a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó [Be. 659. § (1) bekezdés]. A jogkövetkeztetések helyessége tehát kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével ítéltető meg.

[21] Az indítványozó védő a büntető anyagi jog szabályainak a bűnösség megállapítására is kiható megsértése érvrendszerének egyik iránya szerint abban érhető tetten, hogy „az irányadó tényállás nem teszi lehetővé a terhelten bűnösségére és a cselekmény minősítésére levont jogi következtetés felülvizsgálatát”.

[22] Kétségtől a büntető anyagi jog szabályainak – felülvizsgálati okot is jelentő – sérelmére vezet, ha az irányadó tényállás alapján a terhelt büntetőjogi felelőssége nem dönthető el [Bfv.III.1.098/2021/12. (BH 2023.31.I.) Bfv.II.131/2020/6. (BH 2021.8.)]. Ugyancsak a büntető anyagi jog szabályait sérti, ha a jogerős ítéletben megállapított tényállás alapján nem lehetséges a megalapozott állásfoglalás a terhelt cselekményének törvényes minősítése, következésképpen a büntetés kiszabása kérdésében (Bfv.II.350/2022/8.).

[23] A bírói ténymegállapításnak a helyes büntető anyagi jogi következtetés levonását is kizáró fogyatékosága ugyanakkor nem abban áll, hogy e ténymegállapítás eltér az indítványozó által szükségesnek vélt ténymegállapítástól. E fogyatékoság megállapításának alapja az irányadó tényállás esetlegesen önellentmondásos jellege, a büntető anyagi jogi állásfoglaláshoz szükséges ténymegállapítás elmulasztása. A rendkívüli jogorvoslat Be. 649. § (1) bekezdés a) vagy b) pontjában írt törvényi okának megvalósulása tehát ez esetben is az irányadó tényállás és a jogerős ítéletben felrótt bűncselekmény törvényi tényállásának egymásra vetítését feltételezi. Az ilyen érvekre alapított felülvizsgálat ezért abban az esetben vezet az érdemi felülvizsgálat lefolytatására, ha a Be. 652. § (1) bekezdésében szabott követelményeknek eleget téve indokát adja, hogy a bírói ténymegállapítás mely fogyatékosága zárja ki a terheltnek felrótt bűncselekmény valamely törvényi tényállási elemének meglétét érintő egyértelmű állásfoglalást.

[24] Az indítvány azonban nem annak bemutatásán alapul, hogy egyes bírói ténymegállapítások a marasztalás alapjaként szolgálhatnak, míg mások annak ellenében szólnak, és nem is azon, hogy egyes ténymegállapítások egymással versengő büntetőjogi minősítést is megalapoznak, avagy, hogy valamely hiányzó ténymegállapítás folytán a cselekmény egyértelmű büntetőjogi értékelése nem végezhető el. Ehelyett a védő a büntető anyagi jogi érvek kifejtését e körben teljesen mellőzve, valójában a sértett 2 terhelt általi elszállásolására vonatkozó bírói ténymegállapítás helyességét kérdőjelezte meg, az alapeljárásban indítványozott bizonyítás lefolytatásának mellőzését sérelmezve, a felmerült egyes bizonyítékok tartalmára hivatkozva. Ez pedig nem az irányadó tényállás büntető anyagi jogi következtetések levonására való alkalmatlanságát jelenti, hanem a bizonyítékok bíróság általi mérlegelésének a rendkívüli jogorvoslat lefolytatására irányuló indítvány keretében végbemenő vitatását.

[25] Azaz, a védő a büntető anyagi jog szabályainak megsértése címén e körben a bíróság által megállapított tényállást támadta. Az ítéletben rögzített tények tagadása, az eljárás során felmerült bizonyítékok bíróság általi értékelésének támadása ugyanakkor nem a büntető anyagi jog szabályaira vonatkozó érvelést hordoz. Ellenkezőleg, az eltérő tények megállapítása iránti igényből eredezteti az eltérő jogi következtetés levonásának szükségességét, ami azonban a felülvizsgálati eljárás idézett szabályaival nyílt ellentétben áll. Ekként az indítvány a sértett 2 elszállásolásának megtörténtét vitató részében törvényben kizárt.

[26] 3.1. A Be. 659. § (5) bekezdésében írt felülbírálat során ekként a Kúriának abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a terhelt sértett 4 és sértett 2 elszállásolásával, illetve e sértettek, valamint sértett 3 „kolduttatásához” nyújtott, telefonon adott tanácsaival bűncselekményt valósított-e meg, és ha igen, az pontosan miként minősül.

[27] A Be. 650. § (2) bekezdésének és a 659. § (1) bekezdésének idézett szabályaival összhangban a Kúria a jogerős ítéletben foglalt, a felülvizsgálati eljárás során is irányadó tényállás alapján tette jogi értékelés tárgyává az ott szerepeltetett életbeli tényeket.

[28] 3.2. A jogerős ítélet szerint a terhelt – egyfelől – bűnsegédként kapcsolódott a személy 1 által megvalósított, a Btk. 192. § (2) bekezdés a) pont 1. és 3. fordulata szerint minősülő tettesi alapcselekményhez, másfelől maga is a Btk. 192. § (3) bekezdésébe ütköző tettesi

magatartást fejtett ki, de a cselekmény a súlyosabb megítélésű tettesi alakzatra figyelemmel minősül {másodfokú ítélet [87] bekezdés}.

[29] Erre tekintettel a Kúria elsőként azt tette vizsgálat tárgyává, hogy a terhelt magatartásában valóban egyaránt felismerhetők-e a Btk. 192. § (2) bekezdésében írt emberkereskedelem és kényszermunka büntettséghez nyújtott bűnsegély ismérvei, valamint a (3) bekezdésben foglalt alakzatának törvényi tényállási elemei.

[30] Általánosságban: a Legfelsőbb Bíróság 3/2011. (X. 14.) Büntető jogegységi határozata szerint a bűnrészes a bűncselekménynek az olyan elkövetője, aki a törvényi tényállás megvalósításában közvetlenül nem vesz részt, ám a tettel szándékegységben jár el, és a törvényi tényállás megvalósítása nélkül is oksági kapcsolatba hozható a cselekvősege a legalább kísérleti szakban eljutott tettesi cselekménnyel, mégpedig annak befejezettsége (bevégezethez) előtt. Ebből egyenesen következik, hogy a részes cselekménye a tettesi, társtettesi cselekménnyel szemben alárendelt, mert tettesi bűncselekményt feltételez.

[31] A bűnsegédi (bűnrészesi) magatartás jogi természetéből következően, a (kizárólag) bűnsegédi magatartás felülvizsgálatának – értelemszerűen – nem lehet tárgya, szempontja az adott bűncselekmény törvényi tényállásán belüli magatartás megvalósításának, megvalósulásának elvárása. A részesi felróhatóság feltételezi a tettesi alapcselekmény meglétét, ténybeli adottságát, de amennyiben a tettesi alapcselekmény konkrét alanyra vonatkozóan jogerősen eldöntött, akkor a tettesi elkövetőre vonatkozó „res iudicata” hatás érvényének fennállása alatt a részesi elkövető felróhatóságának vizsgálata kizárólag az adott bűncselekmény törvényi tényállásán kívüli elkövetői – ekként tehát a részesi – magatartás alapján vizsgálható.

[32] E vizsgálat nem terjedhet ki a törvényi tényálláson belüli magatartás megvalósultságára, illetve nem léphet be a törvényi tényállás körébe. Ez következik egyrészt a tettesi-részesi kapcsolat anyagi jogi, másrészt a felülvizsgálat alanyi jogosultsághoz kötődő felülbírálati terjedelmének eljárási jogi szabályozásából, illetve azok együttállásából, összhangjából [Bfv.III.933/2016/6. (BH 2017.109. II.)].

[33] A jelen ügy sajátos jellemzőjeként ugyanakkor a tettesi alapcselekmény tekintetében büntetőjogi felelősségre vonásra nem került sor. Személy 1 a ország 1-i bíróság a sértett 1 sérelmére elkövetett bűncselekmény miatt marasztalta el, amely cselekményhez a terhelt nem kapcsolódott. Erre tekintettel – a sértett 2, sértett 4 és sértett 3 sérelmére elkövetett cselekmény tettesével szemben hozott jogerős marasztaló határozat hiányában – a Kúria nem mellőzhette a Btk. 192. § (2) bekezdés a) pontjába ütköző tettesi alapcselekmény teljesülését érintő állásfoglalást.

[34] Az irányadó tényállás alapján a terhelt fia külföldi munkalehetőséget ígérve vette rá a hajléktalan sértett 2-t, sértett 4-et és sértett 3-at ország 1-be utazásra, ahol azonban legális munkavégzés helyett kéregetniük kellett, az így megszerzett keresményükkel nem rendelkeztek, azt személy 1 részére kellett átadniuk.

[35] Az emberkereskedelem törvényi tényállásának 2020. július 1-jétől hatályos gyökeres átalakítását követően az emberkereskedelem és kényszermunka Btk. 192. § (2) bekezdése szerinti alapesetét az követi el, aki más rendszeres előny szerzése céljából munkavégzésre, munka jellegű tevékenység végzésére, egyéb szolgáltatásra vagy jogellenes cselekmény folytatására megfélemlítéssel vagy – egyebek mellett – a sértett kiszolgáltatott helyzetét kihasználva rábír [Btk. 192. § (2) bekezdés a) pont], vagy arra erőszakkal vagy fenyegetéssel kényszerít [Btk. 192. § (2) bekezdés b) pont].

[36] A jogerős ítélet pedig helyesen állapította meg, hogy a tettesi alapcselekményt kifejtő elkövető a külföldi munkavégzés hamis ígéretével alakította ki a felsorolt három sértettben az ország 1-be történő kiutazás szándékát. Azaz, e hamis képzet keltésével a sértetteket

megtévesztette. A megtévesztés célja a sértettek munka jellegű tevékenységre – az elkövető anyagi érdekeit szolgáló kéregetésre, koldulásra – való rábírás volt, amely rábíró magatartás eredménnyel is járt.

[37] Mindemellett a Fővárosi Ítéltábla kifogástalan okfejtéssel, Európai Parlament és a Tanács 2011. április 5-i, az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról szóló 2011/36/EU irányelv 2. cikk (2) bekezdésének helyes felhívásával, a BH 2020.30. számon közzétett eseti döntés elvi tartalmának ismeretében vont következtetést a sértettek kiszolgáltatott helyzetére, valamint e helyzetük elkövető általi kihasználására. Az eleve hajléktalan életmódot folytató, egzisztenciális biztonságot nélkülöző sértetteket ugyanis ország 1-be kerülésüket követően nyelv- és helyismeret hiányában, pénz nélkül eleve korlátozott lehetőségekkel bírtak életük, létfenntartásuk megszervezését illetően, amely lehetőségeik a telefonjuk, személyi okmányaik elvételével tovább szűkültek, így nem maradt más elfogadható választásuk, mint elvégezni az elkövető által felkínált munka jellegű tevékenységet: a kéregetést. Azaz, az elkövető megtévesztéssel, és a kiszolgáltatott helyzetüket kihasználva bírta rá a sértetteket a munka jellegű tevékenységnek (a koldulásnak) a kizárólag az elkövető anyagi érdekeit szolgáló rendszeres végzésére.

[38] E cselekmény tehát valóban az emberkereskedelem és kényszermunka büntettének a Btk. 192. § (2) bekezdés 1. és 3. fordulata szerinti alakzatát valósítja meg.

[39] Ehhez képest a Kúriának azt kellett megítélnie, hogy a terhelt bűnsegélyt nyújtott-e e tettesi alapcselekményhez, amikor „2021 augusztusa és 2022 februárja között azt telefonon is támogatta, be is számoltatta fiát a sértettek általi keresetről, a kizsákmányolásból szerezhető még több pénz érdekében ötletekkel is segítette”.

[40] A Kúria állásfoglalásának tárgya tehát egyfelől az, hogy a terhelt magatartása előmozdította-e a tettesi alapcselekmény megvalósulását, másfelől, hogy a terhelt bűnös tudattartalma fennállt-e, avagy hiányzott.

[41] A bűnsegély a törvény szerint a bűncselekmény elkövetéséhez nyújtott segítséget jelent [Btk. 14. § (2) bekezdés]. Az indítványozó álláspontjával szemben valamely magatartás nem annak függvényében tekintendő a tettesi alapcselekményhez nyújtott segítségnek, hogy a terhelt telefonon nyújtott ötletei hiányában is folytatta volna-e a sértettek koldultatását, avagy sem. Ezzel szemben – éppen az indítványban írtak szerint – a terhelt tanácsokkal látta a fiát, amely tanácsok arra vonatkoztak, hogy a sértettek tevékenységét miként lehetne a jövedelemszerzés fokozása céljából hatékonyabban szervezni. A folyamatosan ismétlődő részecselekményekből összetevődő bűncselekmény hatékonyabb folytatását célzó szervező, tanácsadó tevékenység pedig nem kétségesen a tettesi alapcselekményt előmozdító jellegű magatartásként, azaz: az elkövetéshez nyújtott segítségként esik értékelés alá.

[42] A további eldöntendő kérdés a részesi magatartás tudattartalma.

[43] Kétségtelen, hogy bűnösség nélkül – ún. alanyi okozatosság nélkül – nincs tényállásszerűség, nincs felróhatóság, és ez megkívánt a részesi elkövetés esetében is. Másrészt e körben – visszautalva a korábbiakra is – nem a törvényi tényálláson belüli magatartás, hanem az ilyenhez kötődő magatartás kifejtése, és annak tudata a kérdés. A részesi tudat tartalma önálló, önmagában vett bűnösségvizsgálat tárgya, e szempontból a járulékoság közömbös (amint a részesi és tettesi magatartás megítélése akár el is válhat a Btk. 2. § szempontjából); a részesi tudat tartalma pedig nem a törvényi tényálláson belüli magatartáshoz feltétlen szükségesség, hanem az ilyen magatartás bármilyen előmozdítása, (egyidejű) könnyítése, azaz a segítség.

[44] Kétségtelen, hogy a tudattartalom vizsgálata perdöntő. Az elkövető tudatának tartalma törvényi tényállási elem, az úgynevezett alanyi okozatosság: a tárgyi oldal elemeinek (például

az elkövetési magatartás vagy az eredmény) külvilágban való megnyilvánulása, ténybelisége és az elkövető ahhoz való akarati viszonyulása. Ez a viszonyulás az elkövetőn belüli, külvilágtól elzárt. Ezért az elkövetési magatartásról (vagy az eredményről) való, tudatban előzetesen, illetve egyidejűen meglévő képzet mindig csak valamely a külvilágban megjelenő fizikai, illetve mérhető (számszaki) tényből következtetéssel ragadható meg; és mint ilyen ténykérdés [BH 2021.246. I. (Bfv.III.390/2020/12.)]. A szándékosságra, gondatlanságra, illetve annak mikéntjére, és a bűnösségre vont következtetés viszont már jogi értékelés, ami ekként jogkérdés {Bfv.II.148/2021/11. [96]-[101]}.

[45] A felülvizsgálati eljárásban rögzült tényállás így nem csak a külvilágban megvalósult eseményeket, hanem belső történéseket, a terhelt tudatára vonatkozó ténymegállapításokat, tudati tényeket is tartalmazhat. Az a körülmény, hogy a terhelt tudattartalma mire terjedt ki, a rendelkezésre álló bizonyítékok mérlegelésével, illetve az azokból levont ténybeli következtetés alapján állapítható meg, ekként az ilyen következtetés is ténybeli, nem pedig jogi, és mint ilyen, a felülvizsgálatban nem támadható {Bfv.II.568/2021/11. [68]}. A tényállás részévé tett tudati tények kizárólag akkor válnak vitathatóvá, amennyiben a szűkebb értelemben vett tényállásba tartozó külső, a külvilágban megjelenő tények, életbeli jelenségek e tudati tényekkel nem állnak összhangban {Bfv.II.1.256/2015/5. (BH 2018.232.) [38]}.

[46] Az irányadó tényállás pedig ilyen, a felülvizsgálatban érinthetetlen tudati tényként rögzíti, hogy a terhelt nem csupán tudomással bírt személy 1 a sértetteket „koldultató” tevékenységéről, de ennek ismeretében, éppen a megszerezhető bevétel maximalizálása érdekében adott ötleteket a cselekmény mikénti végrehajtására. Ekként a terhelt tudomással bírt róla, hogy a fia – legalább – az ítéleti tényállásban megnevezett három sértettet kihasználva (kizsákmányolva) külföldön kéregetésre bírja rá, a koldulás révén megszerzett pénzüsszeggel maga gazdagodva. Azaz, tudata az emberkereskedelem és kényszermunka büntetnének vizsgált alapesetében írt valamennyi törvényi tényállási elemét átfogta. A tettesi alapcselekményt megvalósító életbeli tények ismerete mellett az annak végrehajtásához szolgáltatott terhelti tanácsok ténye pedig a tettesi magatartáshoz fűződő akarati-érzelmi viszonyulás megítéléséhez is alapul szolgálnak. Az ötlet, a tanács fogalmilag a bűncselekmény hatékony, eredményes végrehajtásának biztosítását célozza, így a tanácsadás – értelemszerűen – a bűncselekmény előmozdításának kívánását jelenti, amely a terhelt egyenes szándékának fennállására enged következtetni.

[47] 3.3. A Btk. 192. § (3) bekezdésébe ütköző emberkereskedelem és kényszermunka büntetnének az követi el, aki mást a (2) bekezdésben meghatározott cselekmény megvalósítása érdekében toboroz, átad, átvesz, elad, megvásárolt, elcserél, ellenszolgáltatásként átad vagy átvesz, másnak megszerez, szállít, elszállásol, elrejt.

[48] Az irányadó tényállásban szerepeltetett életbeli tények fényében nem kétséges, hogy a terhelt sértett 2-t és sértett 4-et elszállásolta, mégpedig – a már írtak szerint – a sérelmükre végrehajtott, a Btk. 192. § (2) bekezdésébe ütköző tettesi alapcselekmény ismeretében, amely valóban kimeríteni látszik a Btk. 192. § (3) bekezdésében írt bűncselekmény tényállási elemeit.

[49] 3.4. Mindezek alapján a jogerős ítélet a terhelt cselekményét az emberkereskedelem büntetnének a Btk. 192. § (2) bekezdés a) pont első és harmadik fordulata és a (3) bekezdése szerinti minősítését is indokoltnak tartotta, az elkövetői alakzat meghatározását egységesen a (3) bekezdés szerinti tettesi cselekményhez igazítva. A több sértett sérelmére történt elkövetés okán az ítéltábla álláspontja szerint a Btk. 192. § (5) bekezdés d) pontjában írt minősítő körülmény felrovása is indokolt, amelynek folytán a cselekmény – törvényi egységet képezve – egy rendbeli bűncselekményt valósít meg. Az ítéltábla e jogi következtetése során abból indult ki, hogy a Btk. 192. § (3) bekezdésében írt elkövetési magatartásokat a törvényalkotó a (2) bekezdésben írt elkövetési magatartáshoz társuló

„általános” jellegű bűnsegédi magatartások közül emelte ki, azokat külön is büntetendőnek nyilvánítva. Meglátása szerint észszerűen nem lehetett e szabályozás célja, hogy a körülírt elkövetői magatartást szétválasztva, annak bizonyos sértettekre vonatkozó részében a (2) bekezdéshez nyújtott bűnsegélyt, míg más sértettek esetében ezzel valóságos anyagi halmazatot alkotva a (3) bekezdés szerinti tettesi elkövetést állapítson meg a bíróság, és mindkettőhöz a tényállás szerinti minősítő körülményeket külön-külön fűzze {másodfokú ítélet [88] bekezdés}.

[50] Ezzel szemben a Legfőbb Ügyészség okfejtése szerint törvényi egységet csak törvényi tényálláson belüli magatartás, tehát tettesi cselekmény teremtet. Mivel pedig a terhelt sértett 4 és sértett 2 sérelmére a Btk. 192. § (3) bekezdésébe ütköző tettesi magatartást tanúsított, míg sértett 3 sérelmére – a „koldultatásához” nyújtott tanácsokkal – bűnsegédként társult a Btk. 192. § (2) bekezdés a) pontjába ütköző tettesi alapcselekményhez, ezért cselekménye helyesen (sértett 4 és sértett 2 sérelmére) a Btk. 192. § (3) bekezdésébe ütköző, és az (5) bekezdés d) pontja szerint minősülő emberkereskedelem és kényszermunka büntetéként, valamint (sértett 3 sérelmére) további, a Btk. 192. § (2) bekezdés a) pontjába ütköző, és az (5) bekezdés d) pontja szerint minősülő, bűnsegédként elkövetett emberkereskedelem és kényszermunka büntetéként minősül.

[51] A Kúria azonban a Fővárosi Ítéltábla és a Legfőbb Ügyészség jogi álláspontjával sem értett egyet.

[52] Ehhez képest a Btk. 192. § (2) bekezdésében és (3) bekezdésében írt elkövetési magatartások párhuzamos megvalósulása mellett a helyes minősítés kulcsa annak felismerésében rejlik, hogy a Btk. 192. § (3) bekezdése valójában a (2) bekezdésben írt elkövetési magatartások tanúsítását időben megelőző előkészületi jellegű cselekményeket rendel büntetni.

[53] A törvény ugyanis fogalmilag előkészületi jellegű cselekményeket is befejezett bűncselekménynek nyilváníthat. Ilyen, ún. sui generis bűncselekmény pl. a hamis tanúzásra felhívás vétsége (Btk. 276. §) vagy a kiskorú veszélyeztetésének a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy bűncselekmény elkövetésére rábírt törekvéssel megvalósított alakzata [Btk. 208. § (2) bekezdés a) pont] is, a kerítés büntetnének a Btk. 200. § (6) bekezdése szerinti alakzata vagy a bünszervezetben részvétel [Btk. 321. § (1) bekezdés] elkövetési magatartásai közül a bűncselekmény bünszervezetben történő elkövetésére történő felhívás, ajánlkozás, vállalkozás, a közös elkövetésben megállapodás, vagy az elkövetés elősegítése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételek biztosítása.

[54] Ugyanebbe a körbe tartozik a Btk. 192. § (3) bekezdésében írt emberkereskedelem és kényszermunka büntette is, amely a (2) bekezdésben írt elkövetési magatartást (a rábírást) időben megelőző, a sértett rábírásnak végrehajtását lehetővé tevő vagy azt könnyítő magatartásokat sorol fel. A (3) bekezdésben meghatározott magatartásoknak a (2) bekezdés szerinti tettesi alapcselekményhez való e viszonyulását fejezi ki a törvény által megkívánt célzat is [„a (2) bekezdésben meghatározott cselekmény megvalósítása érdekében”]. Az Alaptörvény 28. cikke szerint a jogszabályok céljának értelmezéséhez irányt szabó törvényi indokolás ugyancsak egyértelmű, amennyiben a (3) bekezdésben szabályozott elkövetési magatartásokat maga is előkészületi jellegűként értelmezi.

[55] Az Alaptörvény 28. cikke szerint továbbá a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy azok a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak. Az ítéltábla értelmezése mentén azonban a racionalitás nehezen érhető tetten a törvényi szabályozásban. Teljességgel értelmetlen jogalkotói megoldás lenne ugyanis a (3) bekezdésben „kiemelni” a (2) bekezdés alapján egyébként is büntetendő egyes bűnsegédi jellegű magatartásokat a (2) bekezdésben írtakkal azonos büntetési tételű tettesi cselekményként. Ehhez képest a (3) bekezdésben írt törvényi szabályozásnak éppen az adja

meg a racionális indokát, hogy a büntetőjogi védelmet kiterjesztve az a (2) bekezdés keretei közé nem illeszkedő további (előkészületi jellegű) magatartásokat is büntetendőnek nyilvánít.

[56] Valamely bűncselekmény előkészületének megállapítására ugyanakkor kizárólag addig van lehetőség, ameddig a tettes az előkészített bűncselekmény elkövetési magatartásának megkezdésével azt kísérleti szakba nem juttatja. Ez értelemszerűen irányadó az előkészületi jellegű magatartásokat önállóan is büntetni rendelő sui generis bűncselekmények esetében is. Ha az elkövető a tettesi alapcselekmény kísérleti szakba juttatását követően biztosítja a bűncselekmény befejezetté (bevégzetté) válását könnyítő feltételeket, az már nem előkészület (és nem is sui generis bűncselekmény), hanem a tettesi alapcselekményhez nyújtott bűnszegély. Következésképpen: ha az elkövető a Btk. 192. § (2) bekezdésébe ütköző tettesi alapcselekmény (más által történő) kifejtésének megkezdését követően tanúsítja a Btk. 192. § (3) bekezdésében írt elkövetési magatartásokat, cselekménye a Btk. 192. § (2) bekezdésébe ütköző emberkereskedelem és kényszermunka büntetnének végrehajtásához nyújtott bűnszegélyként szorul értékelésre.

[57] Az irányadó tényállásból kitűnően pedig a terhelt nem abból a célból szállásolta el sértett 4-et és sértett 2-t, hogy az elszállásolt sértettekkel szemben a tettesi alapcselekményt kifejtő elkövető a későbbiekben munka jellegű tevékenységre (koldulásra) rábíró magatartást tanúsítson. Ezzel szemben az elkövető a – folyamatos – rábíró magatartásának kifejtését már a terhelt általi elszállásolás tanúsítását megelőzően megkezdte, és a jogerős ítéleti tényállásban írt, fentebb már elemzett tudati tények alapulvételével a terhelt a sértettek elszállásolását a tettesi alapcselekmény ismeretében végezte.

[58] E tények tükrében nem kétséges, hogy az elszállásolás a tettesi alapcselekmény kifejtését segítette, mert a sértetteknek az elkövető érdekében és javára végzett munka jellegű tevékenysége (koldulása) során szükségessé vált utaztatásuk végrehajtásához járult hozzá, mégpedig a sértettek feletti kontroll fenntartásának lehetőségét nyújtó szállás megszervezésével.

[59] A terheltnek a tettesi magatartáshoz társuló szándéka ez esetben is fennáll, a tettesnek nyújtott tanácsokban felismerhető egyenes szándékra vont következtetés során kifejtett érvek a terheltnek a sértettek elszállásolásában megnyilvánuló cselekményét érintően is értelemszerűen irányadók.

[60] Másként szólva, hogy a terheltnek az emberkereskedelem és kényszermunka büntetnének a Btk. 192. § (3) bekezdésében írt alakzata nem róható fel, mert – látszólag – ennek keretei közé illeszkedő, sértett 2 és sértett 4 elszállásolásában megnyilvánuló magatartását nem a Btk. 192. § (2) bekezdésében írt tettesi alapcselekmény elkövetésének megkezdését megelőzően, hanem már a bűncselekmény befejezetté válását követően, a folyamatos elkövetés során tanúsította. Ez pedig már a Btk. 192. § (2) bekezdésébe ütköző emberkereskedelem és kényszermunka büntetnéhez társuló bűnszegélyként szorul értékelésre.

[61] 3.5. A terhelt tehát a tettesi alapcselekményhez nyújtott bűnszegélyt – egyrészt – azzal a magatartásával, hogy a három sértett (sértett 4, sértett 2 és sértett 3) sérelmére megvalósított bűncselekmény hatékonyabb, az elkövető vagyoni érdekeinek kiteljesítését célzó végrehajtását ötletekkel, tanácsokkal segítette, másrészt a sértett 4 és sértett 2 sérelmére végrehajtott cselekmény elkövetéséhez a sértettek elszállásolásával is hozzájárult.

[62] A bűncselekmény tettese a három sértett munka jellegű tevékenység végzésére rábírásával háromszor valósította meg a bűncselekmény teljes törvényi tényállását, ugyanakkor a törvényalkotó a több rendbeli cselekményt törvényi egységbe olvasztva, minősített esetként szabályozta a több ember sérelmére elkövetést [Btk. 192. § (5) bekezdés d) pont].

[63] Amiként a Legfőbb Ügyészség is helyesen utalt rá, törvényi egységet kizárólag tettesi magatartás hoz létre, így a részesi magatartások csak akkor alkotnak törvényi egységet, ha azonos tettes cselekményeihez kapcsolódnak. Ez a feltétel pedig a jelen esetben is teljesül, mert az irányadó tényállás alapján a terhelt valamennyi sértett sérelmére elkövetett cselekményhez társuló valamennyi bűnsegédi magatartása azonos tettes által véghezvitt tettesi alapcselekmény végrehajtását segítette elő.

[64] A terhelt által elkövetett bűncselekmény ezért egységesen bűnsegédként elkövetett emberkereskedelem és kényszermunka büntettként [Btk. 192. § (2) bekezdés a) pont, (5) bekezdés d) pont] minősül.

[65] 4. Ekként az alapügyben eljáró bíróságok a fentebb írtak szerint a büntető anyagi jog szabályainak megszegésével, törvénytelenül minősítették a terhelt irányadó tényállásban írt magatartását.

[66] A törvénytelenül minősítés a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontjának első fordulataiban írt felülvizsgálati ok beálltának csupán szükséges, de nem elégséges feltétele. A felülvizsgálat szóban forgó oka nem teljesül, ha a törvénytelenül minősítés nem párosul törvénytelenül büntetés kiszabásával.

[67] A hatályos eljárási törvény szerint felülvizsgálati eljárásban megállapított törvénytelenül minősítés esetén a büntetés abban az esetben is lehet törvénytelenül, ha az a törvényes minősítésnek megfelelő büntetési tételkereten belül marad. Mivel a büntetési tételhatárok között a büntetést annak céljához igazítva, egyéniesítve, a cselekmény tárgyi súlyához, a belső arányosságához igazodva kell kiszabni, ezért a törvénytelenül minősítés érintheti a büntetés törvényességét akkor is, ha a kiszabott büntetés a helyesbített minősítéshez tartozó büntetési tételkereten belül marad, ám nem felel meg a helyes minősítésű bűncselekmény tárgyi súlyának, az alanyi bűnösség fokának (BH 2011.97.I.). A Be. szerinti szabályozás helyes értelme szerint ekként törvénytelenül minősítés esetében akkor is szükséges a kiszabott büntetés vizsgálata, ha az a törvényes minősítésnek megfelelő büntetési tétel keretén belüli [(Bfv.III.77/2017/23. (BH 2017.359.)).].

[68] A jogerős ítéletben megállapított bűncselekmény és a helyes minősítés szerinti bűncselekmény büntetési tétele ugyanakkor azonos: öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés. A helyes minősítésnek megfelelő bűncselekmény miatt pedig a jogerős ítéletben írt, azonos büntetési tétellel fenyegetett bűncselekmény miatt kiszabott büntetés – értelemszerűen – nem tekinthető aránytalannak, törvénytelenül súlyosnak. Törvénytelenül súlyos büntetés hiányában azonban a jogerő áttörésének feltétele sem állt be.

[69] 5. A kifejtett érvek mentén a Kúria – mivel nem észlelt olyan eljárási szabálysértést, amelynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles – a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, és a megtámadott határozatot – a Be. 660. § (1) bekezdése szerint tanácsulésen, a Be. 655. § (2) bekezdése szerinti összetételben – a Be. 662. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

[70] *A határozat elvi tartalma*

Az emberkereskedelem és kényszermunka Btk. 192. § (3) bekezdése szerint minősülő alakzata a Btk. 192. § (2) bekezdésébe ütköző bűncselekmény előkészületi jellegű magatartásait rendeli büntetni. Következésképpen, a cselekmény Btk. 192. § (3) bekezdés szerinti minősítése kizárt, ha az elkövető magatartása a Btk. 192. § (2) bekezdésében írt bűncselekményt – akár tettesként, akár részesként – megvalósítja.

[71] IV. A végzés elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 6. § (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a Be. 650. § (1) bekezdés b) pontja zárja ki.

[72] A Be. 652. § (6) bekezdése szerint minden jogosult csak egyszer nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a Be. 649. § (3)-(5) bekezdésén alapul. A Be. 656. § (4) bekezdés első fordulata pedig akként rendelkezik, hogy az ugyanazon jogosult által ismételt előterjesztett indítványt a Kúria érdemi indokolás nélkül elutasíthatja.

Budapest, 2025. április 24.

Dr. Harangozó Attila s.k. a tanács elnöke, Dr. Metzing Márton s.k. előadó bíró, Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró, Dr. Demeter Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Boros Tibor s.k. bíró